

Sygn. akt III AUa 314/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSA Romana Mrotek (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2012 r. w Szczecinie

sprawy A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 8 lutego 2012 r. sygn. akt VI U 60/12

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru ustala na 177,39%,
2. oddala apelację w pozostałym zakresie.

Sygn. akt III AUa 314/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił A. P. emerytury na podstawie art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ponieważ nie kontynuował ubezpieczenia emerytalnego i rentowego po osiągnięciu wieku emerytalnego.

Decyzją z dnia 16 listopada 2011 r. organ rentowy przyznał A. P. prawo do emerytury od 1 września 2011 r., przyjmując 391 miesięcy okresów składkowych i 66 nieskładkowych i wskaźnik wysokości podstawy wymiaru na 174,71 %, doliczając zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników za 72 miesiące i ustalając, że świadczenie wypłacone będzie w grudniu, z wyrównaniem od września 2011 r., po uwzględnieniu kwoty wolnej od podatku za 1 miesiąc.

Decyzją z dnia 8 grudnia 2011 r. organ przeliczył ubezpieczonemu świadczenie od 1 września 2011 r., zwiększając wskaźnik wysokości podstawy wymiaru do 176,95 %.

Ubezpieczony złożył odwołania od powyższych decyzji. Podniósł, że organ rentowy błędnie pominął 72 miesiące ubezpieczenia rolniczego; błędnie wskazał datę złożenia wniosku na 27 października 2011 r.; bezzasadnie odmówił wybrania najkorzystniejszego wariantu świadczenia; bezzasadnie obniżył kwoty świadczenia za wrzesień, październik i listopad, nie uwzględniając kwot wolnych od podatku za te miesiące oraz błędnie wyliczył wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury poprzez jego zaniżenie za 1977 i 1978 r.

Organ rentowy wniósł o odrzucenie odwołania w zakresie żądania ustalenia emerytury na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej, umorzenie postępowania co do żądania wskazania prawidłowej daty złożenia wniosku o świadczenie oraz o oddalenie odwołania w pozostałym zakresie.

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odrzucił odwołanie od decyzji z dnia 26 października 2011 r. (punkt I.) oraz umorzył postępowanie w zakresie daty złożenia wniosku oraz co do wskaźnika wysokości podstawy wymiaru do 176,95 % (punkt II.) i zmienił zaskarżone decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 listopada i 8 grudnia 2011 r. w ten sposób, że wskaźnik podstawy wymiaru ustalił na 177,37 % (punkt III.) oraz oddalił odwołania w pozostałym zakresie (punkt IV). Rozstrzygnięcie o kosztach zawarte zostało w punkcie V. wyroku, zgodnie z którym koszty procesu zostały wzajemnie zniesione.

Sąd Okręgowy ustalił, że A. P. urodził się w 1946 r. Wniosek o prawo do emerytury w wersji najkorzystniejszej złożył 14 września 2011 r. Decyzją z dnia 26 października 2011 r. organ odmówił A. P. emerytury na podstawie art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Decyzję doręczono ubezpieczonemu w dniu 28 października 2011 r. Ubezpieczony wykazał 391 miesięcy okresów składkowych i 66 nieskładkowych. Decyzją z dnia 16 listopada 2011 r. organ przyznał A. P. emeryturę od 1 września 2011 r., przyjmując i wskaźnik wysokości podstawy wymiaru na 174,71 %, doliczając zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników za 72 miesiące. Decyzją z dnia 8 grudnia 2011 r. organ przeliczył od 1 września 2011 r. emeryturę, zwiększając wskaźnik wysokości podstawy wymiaru do 176,95 %. Przyjęte przez organ stosunki roczne podstaw wymiaru składek do przeciętnego wynagrodzenia wynosiły w najkorzystniejszych latach: 1972 - 151,42%, 1974 - 151,66%, 1976 - 150,06%, 1977 - 149,73%, 1978 - 194,58%, 1979 - 212,97%, 1980 - 195,35%, 1981 - 169,98%, 1986 - 173,56%, 1987 - 159,29%, 1988 - 167,59%, 1989 - 226,70%, 1990 - 236,84%, 1991 - 193,75%, 1992 - 189,85%, 1993 - 173,56%, 1994 - 168,02%, 1995 - 165,35%, 1996 - 151,61%, 1997 - 157,14%. Termin płatności świadczenia określono na 10 dzień każdego miesiąca. Świadczenie wypłacono w grudniu 2011 r., z wyrównaniem od września 2011 r., po uwzględnieniu kwoty wolnej od podatku za miesiąc.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika też, że podstawa wymiaru składek w 1977 r. wyniosła 84.970,97 zł (przyjmując okres zatrudnienia w Wojewódzkiej (...) w G. od 2 stycznia 1977 r.), a w 1978 zł - 116.509 zł (w Wojewódzkiej (...) w G. do listopada jak w roku poprzednim, w grudniu wynagrodzenie 5550 zł, dodatki jak dotychczas; nadto z SM (...) 30.709 zł).

W tych okolicznościach faktycznych Sąd I instancji zważył, że zasadne jest odwołanie ubezpieczonego jedynie w zakresie przyjętej postawy wymiaru emerytury. Organ odmówił doliczenia do podstaw wymiaru składek za lata 1977 i 78 kwot 200 zł miesięcznie tytułem dodatku za wysługę lat, argumentując, że przedstawiona dokumentacja (umowa o pracę, angaż) nie potwierdza, że niniejszy dodatek miał charakter stały. Stanowiska tego nie podzielił Sąd Okręgowy. Skoro bowiem w umowie o pracę wskazano, że do wynagrodzenia przysługiwać będzie dodatek za wysługę 200 zł, a wysługa nie ulega zmniejszeniu, to oczywistym jest, że dodatek w tej wysokości ubezpieczony otrzymywał. Okoliczności, że dodatek ten stanowił podstawę wymiaru składek organ rentowy nie kwestionował. W ocenie Sądu I instancji błędne są jednak wyliczenia ubezpieczonego w zakresie, w jakim nie uwzględniają okoliczności, że pracę rozpoczął 2 stycznia 1977 r. (tak świadectwo pracy), tak więc podstawa wymiaru składek za styczeń 1977 r. wynosi (7100 zł/31dni) x 30. Stosunek podstaw wymiaru składek do przeciętnego wynagrodzenia w 1977 r. wynosi więc 154,07 %, a w 1978 - 198,67 %. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru z 20 najkorzystniejszych lat kalendarzowych wynosi więc 177,37 % i w tym zakresie na podstawie art. 15 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009r., Nr 153 poz. 1227 ze zm.), stosownie do treści art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone decyzje. W zakresie wyższego wskaźnika odwołanie, jako niezasadne zostało oddalone na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Jako niezasadne Sąd Okręgowy ocenił również odwołanie w zakresie żądania przyjęcia jako okresów składkowych okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Ubezpieczony wykazał ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, co jest konieczne do przyznania emerytury w trybie art. 27 ustawy. Tym samym nie zachodziła konieczność uzupełniania wymaganych okresów w trybie art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej. Przepis ten jednoznacznie wskazuje, iż doliczenie następuje, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. W zakresie doliczenia do wysokości emerytury okresów opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników i przyjętych okresów składkowych i nieskładkowych ubezpieczony ostatecznie nie kwestionował ustaleń organu rentowego (k.25).

Zdaniem Sądu I instancji bezzasadne są zarzuty ubezpieczonego co do wysokości świadczeń za wrzesień, październik i listopad 2011 r. Zgodnie z art. 34 ustawy z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz.U. z 2010r., Nr 51, poz.37 ze zm.) organy rentowe są obowiązane jako płatnicy pobierać zaliczki miesięczne od wypłacanych przez te organy emerytur i rent. Art. 32 ust. 3 stanowi, iż zaliczkę obliczoną w sposób określony w ust. 1 i la i 2 zmniejsza się o kwotę stanowiącą 1/12 kwoty zmniejszającej podatek, przy czym stosownie do ust. 2 za dochody o których mowa w ust. 1 i la uważa się uzyskane w ciągu miesiąca przychody w rozumieniu art. 12. W art. 12 ust. 7 wskazano, że przez emeryturę lub rentę rozumie się łączną kwotę świadczeń emerytalnych i rentowych, w tym kwoty emerytur kapitałowych wypłacanych na podstawie ustawy o emeryturach kapitałowych wraz ze wzrostami i dodatkami, z wyłączeniem dodatków rodzinnych i pielęgnacyjnych oraz dodatków dla sierot zupełnych do rent rodzinnych. Termin płatności świadczenia wraz z wyrównaniem za wrzesień - listopad 2011 r. określono na 10 grudnia 2011 r. Organ zobowiązany był do zastosowania tylko jednej ulgi podatkowej w kwocie 46,33 zł za grudzień 2011 r. Rację ma organ rentowy, że nadpłacona zaliczka na podatek dochodowy od osób fizycznych zostanie rozliczona przy składaniu rocznego zeznania podatkowego.

Odnosnie odwołania od decyzji z dnia 26 października 2011 r., Sąd Okręgowy zważył, że zostało złożone po miesięcznym terminie określonym w art. 477⁹ § 1 k.p.c. , dlatego też zgodnie 477⁹ § 3 k.p.c. zostało odrzucone.

Na podstawie art. 477¹³ k.p.c. Sąd Okręgowy umorzył postępowanie w zakresie daty złożenia wniosku i wskaźnika wysokości podstawy wymiaru do 176,95 %, albowiem organ rentowy w tym zakresie wydał decyzje uwzględniające wnioski.

O kosztach procesu orzeczono stosownie do treści art. 100 k.p.c.

Ubezpieczony A. P. zaskarżył powyższy wyrok w części – co do punktu III. i IV. – zarzucając błędne ustalenie okresu zatrudnienia wnioskodawcy w Wojewódzkiej (...), co skutkowało przyjęciem jednego dnia okresu składkowego mniej oraz naruszenie prawa materialnego – art. 10 ust. 1 pkt 1, ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez błędne jego zastosowanie i przyjęcie, że okresów pracy rolniczej wnioskodawcy nie zalicza się do okresów składkowych, jak również chybione zastosowanie nowego systemu wyliczania emerytury wobec wnioskodawcy, podczas gdy korzystniejszy dla A. P. jest wcześniejszy (stary) system wyliczania emerytury. Apelujący zarzucił nadto nieprawidłowe zastosowanie rozporządzenia MPiPS z 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, w szczególności § 21 i tym samym braku uwzględniania, iż na dzień składania wniosku obowiązywało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń, które było korzystniejsze dla ubezpieczonego. W konsekwencji Zakład nie powinien odliczać zwolnień chorobowych, jako okresy nieskładkowe.

Podnosząc powyższe skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i orzeczenia jak w odwołaniu oraz zasądzenia od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego zwrotu kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie jedynie w części dotyczącej wysokości wskaźnika podstawy wymiaru świadczenia za rok 1977, co związane jest z przyjętym okresem zatrudnienia ubezpieczonego od 1 stycznia 1977 r. W pozostałym zakresie zarzuty apelacji są niezasadne, a Sąd Apelacyjny podziela tak ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne prezentowane w uzasadnieniu zaskarżonego rozstrzygnięcia.

W oparciu o zgromadzone w sprawie dowody w postaci umowy o pracę z dnia 1 stycznia 1977 r., decyzji z dnia 1 stycznia 1977 r. o przyznaniu dodatku specjalnego za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1977 r. oraz świadectwa pracy, Sąd Apelacyjny nie miał wątpliwości, że w podstawie wymiaru świadczenia ubezpieczonego za rok 1977 należy uwzględnić pełną wysokość wynagrodzenia uzyskanego przez ubezpieczonego w styczniu 1977 r., tj. wynagrodzenie zasadnicze w kwocie 4900 zł oraz 2000 zł dodatku specjalnego i 200 zł za wysługę, co łącznie daje wartość 7100 zł. Wskazana dokumentacja, nie daje podstaw do pomniejszenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego za ten okres o dzień 1 stycznia, bowiem jak wynika z umowy o pracę zawarta został w dniu 1 stycznia 1977 r., a i decyzja o przyznaniu dodatku specjalnego potwierdza, że był on pracownikowi należny od tej daty. Obowiązek zgłoszenia się do pracy w dniu 2 stycznia 1977 r. jest w tym zakresie bez znaczenia zwłaszcza, że faktem notoryjnym pozostaje, że dzień 1 stycznia jest dniem ustawowo wolnym od pracy. Podobnie też świadectwo pracy nie jest dokumentem abstrakcyjnym, w tym znaczeniu, że wszelkie wynikające z niego treści należy traktować jako bezwzględnie prawdziwe, także w sytuacji gdy przeczą im pozostałe istniejące w sprawie dowody. Niemniej jednak już na etapie postępowania apelacyjnego ubezpieczony przedłożył poprawioną wersję świadectwa pracy, wystawionego przez Wojewódzką (...) w G. z dnia 2 stycznia 2002 r., z którego wynika już spójnie z pozostałymi dowodami, że A. P. był zatrudniony w pełnym etacie w okresie od 1 stycznia 1977 r. do 31 grudnia 2001 r. (k. 68 akt).

Uwzględniając powyższe i na podstawie art. 15 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (zwanej dalej ustawą emerytalną), Sąd Apelacyjny przyjął, że przy obliczeniu wysokości emerytury należnej A. P., przyjęć trzeba, że ubezpieczony w 1977 r. uzyskał wynagrodzenie w łącznej wysokości 85.200 zł (7100 x 12) co w stosunku do kwoty rocznej przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy (55.152 zł) stanowi 154,48 %, a nie jak przyjął Sąd Okręgowy 154,07 %. Wartości uwzględnione do podstawy wymiaru za pozostałe lata, jak i obliczone na tej podstawie wskaźniki nie były kwestionowane przez żadną ze stron. W efekcie wskaźnik wysokości podstawy wymiaru z 20 najkorzystniejszych lat kalendarzowych, przy uwzględnieniu wyłącznie omówionej wyżej zmiany wynosi 177,39 %. W tym też zakresie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok jak w punkcie III.

Ponad powyższe apelacja ubezpieczonego okazała się niezasadna.

Prawidłowo Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonego w zakresie żądania przyjęcia jako okresów składkowych okresów podlegania przez ubezpieczonego społecznemu rolników. Przepis art. 10 ustawy emerytalnej należy odczytywać całościowo, co oznacza, że możliwość uwzględnienia okresów pracy w gospodarstwie rolnym jest dopuszczalna wyłącznie wtedy, gdy pozostałe okresy składkowe i nieskładkowe (art. 5 -7 ustawy emerytalnej są krótsze od okresu wymaganego do nabycia prawa do emerytury i to jedynie w zakresie niezbędnym dla uzupełnienia tego okresu oraz pod warunkiem, że nie zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty rolniczej (art. 10 ust. 3 ustawy emerytalnej). Ubezpieczony A. P. wykazał ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, to jest staż ubezpieczeniowy konieczny dla nabycia prawa do emerytury (art. 27 ustawy emerytalnej). W jego przypadku nie było więc potrzeby, ani możliwości doliczania do tego stażu okresów uzupełniających, o których stanowi wspomniany wyżej art. 10 ustawy emerytalnej. Taki kierunek wykładni przepisu art. 10 ustawy emerytalnej wynika też z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, który wielokrotnie potwierdził, że art. 10 ust. 1 ustawy

emerytalnej z 1998 r. pozwala uzupełnić okresy składkowe i nieskładkowe okresami pracy w gospodarstwie rolnym do rozmiaru najbliższego (kolejnego) stażu okresów składkowych i nieskładkowych w zakresie wymaganym i koniecznym do nabycia określonych uprawnień emerytalnych. Oznacza to, że jeżeli okresy składkowe lub nieskładkowe nie przekraczają 15 lat, to możliwe jest ich uzupełnienie okresami wskazanymi w art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej jedynie w celu nabycia prawa do tzw. niepełnej emerytury na podstawie art. 28 tej ustawy. Natomiast, jeżeli okresy składkowe lub nieskładkowe przekraczają 15 lat, to możliwe jest ich uzupełnienie okresami, o jakich mowa w art. 10 ust. 1 ustawy, dla nabycia pełnych uprawnień emerytalnych, np. na podstawie art. 27 lub art. 29 ustawy (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 11 stycznia 2011 r., I UK 246/10; z dnia 24 września 2009 r., II UK 19/09; z dnia 5 września 2008 r., II UK 364/07).

Sąd Apelacyjny zauważa przy tym, że organ rentowy zwiększył wysokość emerytury o kwotę odpowiadającą części składkowej ustalonej według zasad wymiaru określonych w przepisach ustawy o ubezpieczeniu społecznych rolników, to jest zgodnie z art. 56 ust. 3 i 4 ustawy emerytalnej. Tym samym wykazany przez ubezpieczonego okres pracy w gospodarstwie rolnym nie pozostał bez wpływu na wysokość przyznanej mu emerytury.

Dla porządku odnotować należy, że organ rentowy prawidłowo też odrzucił zastosowanie do ubezpieczonego przepisu art. 55 ustawy emerytalnej, trafnie wnioskując, że po osiągnięciu wieku emerytalnego ubezpieczony nie kontynuował ubezpieczenia emerytalnego i rentowego w rozumieniu wskazanej regulacji. Zgodnie z brzmieniem art. 4 pkt 12 i 13 ustawy emerytalnej ubezpieczenia emerytalne i rentowe to ubezpieczenia, o których mowa w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych; natomiast ubezpieczony to osoba podlegającą ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, określonym w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, a także osoba, która przed dniem wejścia w życie ustawy podlegała ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu, z wyłączeniem ubezpieczenia społecznego rolników. Zgodnie z brzmieniem art. 1 oraz art. 4 ust. 1 i art. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych wyłączeni są rolnicy, tj. podmioty podlegające ubezpieczeniu społecznemu rolników. Wobec nich, co do zasady, nie mają zastosowania przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Ubezpieczenie społeczne rolników regulują szczegółowo przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i to na zasadach określonych w tej ustawie rolnicy podlegają tzw. rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu.

Całkowicie bez racji pozostają też twierdzenia apelującego o niewłaściwym zastosowaniu przepisów rozporządzenia z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, co skarżący w sposób niezrozumiały łączy z kwalifikacją okresów składkowych i nieskładkowych. W tej mierze zważyć jedynie wypada, że powołane rozporządzenie, jak i poprzednio obowiązujące regulują jedynie zasady postępowania przed organem rentowym, które jednak nie mają ścisłego zastosowania w toku postępowania sądowego, gdzie obowiązująca jest już procedura cywilna i przewidziane nią możliwości dowodzenia istotnych dla sprawy kwestii faktycznych i prawnych. Niezależnie od tego wzmiankować też trzeba, że co do zasady to data decyzji rozstrzyga o uwzględnianym w niej stanie faktycznym i prawnym rozstrzygnięcia i zgodnie z tym kwalifikacja okresów składkowych i nieskładkowych w przypadku ubezpieczonego winna odbyć się przez pryzmat art. 5 – 7 ustawy emerytalnej. Sąd Apelacyjny także więc w tym zakresie nie dostrzegł nieprawidłowości w rozstrzygnięciach organu rentowego, jak również Sądu Okręgowego, natomiast brak szerszego uzasadnienia wskazanego zarzutu, uniemożliwia jego głębszą merytoryczną ocenę.

Uwzględniając powyższe, Sąd Apelacyjny zgodnie z art. 385 k.p.c. w pozostałym zakresie (tj. ponad zmianę zaskarżonego wyroku co do wskaźnika wysokości podstawy wymiaru) apelację ubezpieczonego oddalił, jako pozbawioną słusznych podstaw.